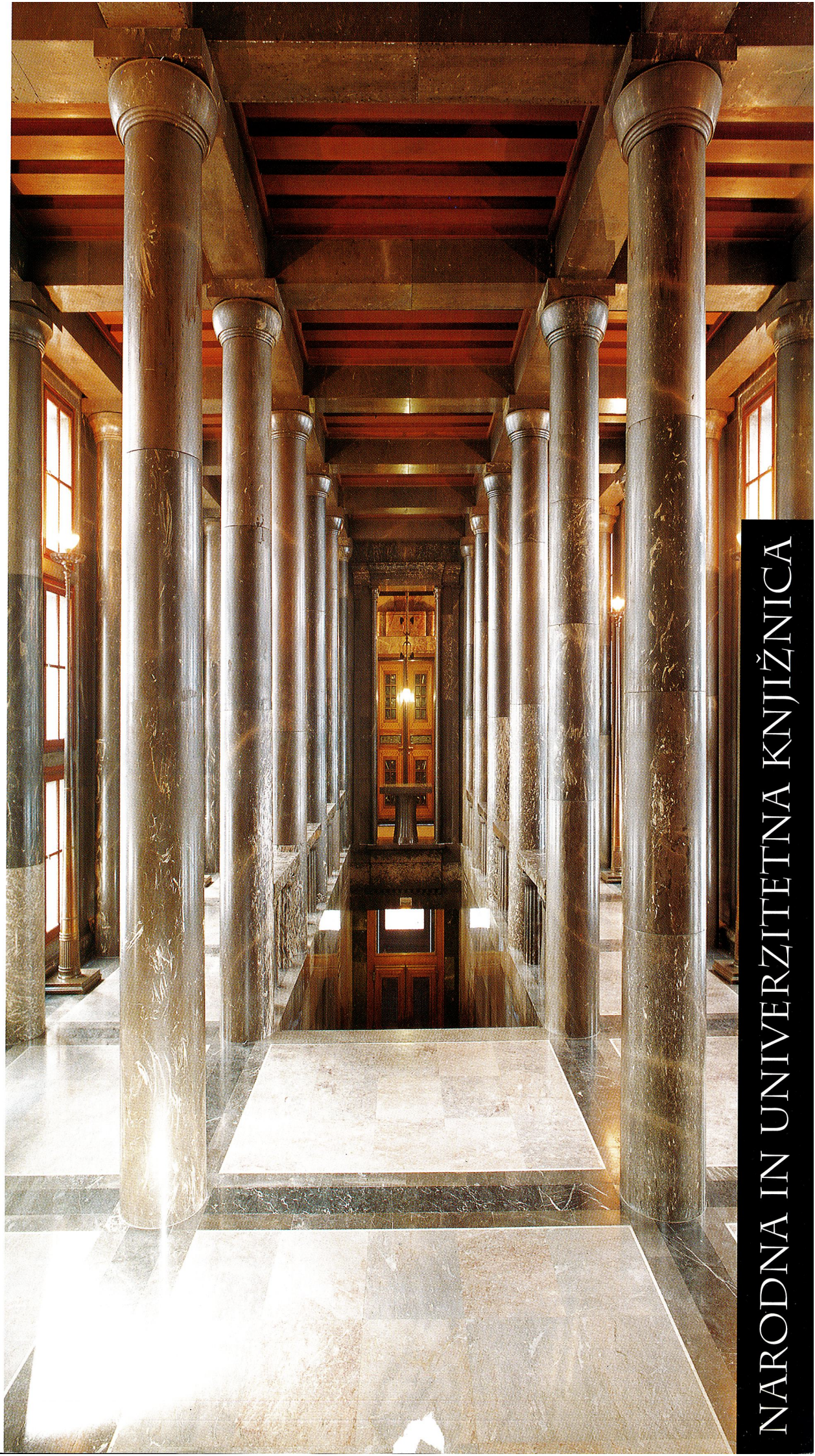

LJUBLJANA

KNJIŽNIČARŠKE NOVICE

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

+11 430306

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

januar 2006

920061538

Knjižničarske novice 16(2006)1
ISSN 0353-9237

Izdala in založila: *Narodna in univerzitetna knjižnica*
Turjaška 1
1000 Ljubljana
telefon (01) 2001 174, 2001 176, 2001 110
<http://www.nuk.uni-lj.si/>

Za knjižnico: *mag. Lenart Šetinc*
Odgovorna urednica: *Barbara Bračič Fabjančič*
Uredniški odbor: *dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer*

Naslovnico oblikoval: *Aleksij Kobal*
Fotografija na naslovnici: *Goran Bertok*
Tisk: Tiskarna Littera picta, d.o.o.

Naklada: 400 izvodov. Naročnino, naročila in odpovedi pošiljajte pisno do 15. januarja za tekoče leto na naslov uredništva. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za »Knjižničarske novice«, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti: knjiznicarske-novice@nuk.uni-lj.si

SPLOŠNE KNJIŽNICE

NOVA OBČINSKA KNJIŽNICA

Letošnji kulturni praznik je bil za občino Tabor še posebej slavnosten. Obisk svečane proslave, na kateri je navdušeno občinstvo prisluhnilo bogati ustvarjalnosti svojih društev, so občani dopolnili s prvim obiskom nove knjižnice, ki je našla svoje prostore v sklopu kulturnega doma. Njen pomen in namen za občino in njene ustvarjalne občane, sta v govoru orisala župan **Vilko Jazbinšek** in direktorica Medobčinske matične knjižnice Žalec, **Anka Krčmar**. V aplavzu slednji je bilo moč razbrati naklonjenost do stroke, ki jo pooseblja, in spoštovanje do govornice, ki je prejela najvišje priznanje Občine Žalec **Savinovo plaketo z denarno nagrado za dolgoletno delo pri oblikovanju kulturne podobe in ohranjanju kulturne dediščine svojega okolja!**

V zadnjih treh letih je osrednja knjižnica v Žalcu namenjala posebno pozornost razvoju enot na svojem območju in mreža, za katero v knjižnici pozorno skrbi **Jolanda Železnik**, se vztrajno krepiti z novimi izposojevališči. Tako kot v večini drugih primerov, so se morali tudi tu knjižničarji prilagoditi ponujenim možnostim, ki navadno ne dosegajo prostorskih minimalnih normativov. To naredijo zavestno, ko knjižnice še ni ali pa novi pogoji ponujajo izrazito izboljšanje obstoječih prostorskih možnosti, lokacija pa možno razširitev ali pa souporabo drugih prostorov.

To velja tudi za novo enoto Občinsko knjižnico Tabor, ki ima za 1500 občanov sedaj 3.259 enot knjižničnega gradiva in tri računalnike na 56m² neto

površine. Knjižničar **Uroš Zorenč**, ki mu je knjižnica za uspešno sodelovanje pri oblikovanju ureditve nove knjižnice podelila priznanje (knjižnica se je načrtovala brez arhitekta), pa je za skupinske prireditve že testiral sosednje skupne prostore društvenih dejavnosti. Knjižnica je za obiskovalce odprta dvakrat tedensko, skupaj 12 ur, zavzetost knjižničarja in občanov pa napoveduje razvoj programa in čez nekaj let povečanje prostora. Občini je uspelo investicijo izpeljati z lastnimi sredstvi (finančna ocena investicije: 15.000.000,00 sit), ker je potreba po nji po mnenju župana neobhodna, nove potrebe po razvoju pa bodo v tem okolju z vztrajnim prizadevanjem knjižničarjev naletele na poslušalce. Na koncu je potrebno dodati še to, da knjižnica že pridobiva tudi prostovoljne sodelavce, še zlasti mlade, in da je bil pozdravni nagovor s čestitkami NUKa oziroma Centra za razvoj knjižnic iskreno vesel in prav tako med obiskovalci tudi sprejet.

Dr. Silva Novljan
Narodna in univerzitetna knjižnica

PRAVLJIČNA ŠOLA IN PRAVLJIČNI DAN V MARIBORSKI KNJIŽNICI

V ponedeljek, 24. in v torek, 25. oktobra sta v Dvorani Rotovž na Rotovškem trgu v Mariboru potekala **pravljlična šola** in **pravljlični dan**. V mariborski knjižnici postajata že tradicionalni prireditvi, saj so ju letos organizirali že petič po vrsti.

Pravljlična šola je vsako leto namenjena študentkam in študentom, vzgojiteljicam in vzgojiteljem, učiteljicam in učiteljem, knjižničarkam in knjižničarjem »*ter vsem tistim, ki nikoli niso nehali verjeti v čar*

Žive besede«, kot so organizatorji lepo zapisali v vabilu.

Pravljичno šolo je tudi letos vodila **Ljoba Jenče**, priznana slovenska pravljíčarka in pevka ljudskih pesmi, raziskovalka in zbirateljica ljudskega pesemskega in pripovednega izročila, ohranjevalka ljudskega izročila ter samostojna ustvarjalka na področju kulture. Leta 1994 je organizirala prvi mednarodni simpozij pravljíčarjev pri nas in od takrat redno izvaja pravljíčne delavnice. Živi v deželi ob Cerkníškem jezeru. Tudi v njeni družini ima pravljíčarstvo tradicijo, saj je zgodbe pripovedoval že njen stari oče. Petja in pripovedovanja se je učila tako, da je poslušala peti in pripovedovati slovenske ljudske pripovedovalce, ki jih je poiskala na našem podeželju. Umetnosti pripovedovanja in oblikovanja glasu se je učila v Angliji, kjer se je poleg govornih tehnik učila predvsem čutenja narave. Umetnost pripovedovanja tako sloni tudi na opazovanju, na živem stiku z naravo, ko svet narave vpredemo v besede, besede pa v zgodbe.

Ljoba Jenče je prepričana, da se s pripovedovanjem pravljíc odpiramo duhovnim svetovom. Ker današnji človek v procesu odraščanja razvija predvsem razum, mu pravo bogastvo ostaja skrito, zato na svojih seminarjih predava o mitološki zavesti in otroškem doživljanju sveta, o temeljnih strukturah in simbolni govornici čudežne pravljíce, o domišljiji, ki nas popelje v globine naše notranjosti ter o pomenu žive besede. Na delavnicah uči o tem, kateri so osnovni prijemi za pripovedovanje brez predloge, kakšna naj bi bila osnovna drža pripovedovalke in kako delati s prostorom. Poudarja pomen razmišljanja v podobah in nakazuje poti do ustvarjanja novih pravljíčnih zgodb.

V pravljíčni šoli je Ljoba Jenče udeleženke vodila po poti umetnosti pripovedovanja pravljíc in nam na praktičen način približala proces

prebujanja k aktivnemu pripovedovanju. Vajam za oblikovanje glasu, za pravilno držo in gib ter vajam za spodbujanje kreativne imaginacije in razmišljanja v podobah je sledila razčlemba, doživetvo branje in živo pripovedovanje pravljíce **Žabji kralj ali železni Henrik** Jacoba in Wilhelma Grimma.

»Ljudski spomin še živi in je naša posebna vrednota, le dojeti ga moramo na primeren način. Spomin se zgane, luč zasveti in vemo, kateremu rodu pripadamo. Poklicani smo, da negujemo svojskost znotraj širše evropske skupnosti. Vsak izmed nas je samosvoj, enkratno, enako velja za narod«, meni Ljoba Jenče, zato je pravljíčno šolo želela zaključiti z večerno pripovedovalnico, kjer so najpogumnejše udeleženke šole druga drugi pripovedovale pravljíce, ki so jih same izbrale in pripravile prav za ta večer.

Pravljíčna šola je bila namenjena vsem, ki se pri svojem delu posvečajo vzgoji otrok, saj pravljíce razvijajo otrokova in naša čustva, intuicijo, občudovanje stvarstva in ljubezen do življenja.

»S pripovedovanjem pravljíc razvijamo jezik, govorne sposobnosti, tenkočutno poslušanje, predvsem pa vzbudimo v človeku notranji imaginativni svet, pri otrocih domišljijo, ki je v odrasli dobi osnova za ustvarjalnost. Poslušalec se z nami odpravi na junakovo pot. Premaguje ovire, opravlja naloge, ki so pravzaprav naloge duše na poti h končni uresničitvi; predstavlja naš najvišji cilj, poroko med dušo in našim dúhom, ki ju v pravljíci simbolizirata princesa in princ. Zaradi notranjega bogastva in duhovnega sporočila se pravljíca vse bolj vrača v življenje, saj s svojimi zdravilnimi silami celi prepad med posameznikom in celovitostjo sveta«, pravi Ljoba Jenče.

Špela Pahor
Mariborska knjižnica

IZOBRAŽEVANJE

NOVOSTI V IZOBRAŽEVALNEM PROGRAMU BIC-a ZA LETO 2006

Bibliotekarski izobraževalni center NUK-a (BIC) bo tudi v letu 2006 organiziral in izvajal različne oblike strokovnega izpopolnjevanja in permanentnega izobraževanja knjižničnih delavcev in uporabnikov knjižnic, bibliotekarske strokovne izpite in postopke priznavanja strokovnih nazivov. Program izobraževanja 2006 je dostopen na spletni strani NUK-a/ izobraževanje na naslovu: <http://www.nuk.uni-lj.si/vstop.cgi>

Knjižnične delavce bi radi opozorili na nekatere novosti v programu, predvsem na tiste, ki smo jih pripravili za začetnike v stroki kot tudi na nove tečaje, ki jih bomo izvajali v sklopu permanentnega izobraževanja knjižničnih delavcev.

Izobraževanje za začetnike v stroki

Izobraževalne oblike v tem tematskem sklopu so namenjene predvsem tistim knjižničnim delavcem, ki niso končali programov formalnega knjižničarskega izobraževanja in ki se usposablajo za delo v knjižnici oziroma se pripravljajo na bibliotekarski strokovni izpit.

Izobraževanje obsega štiri tečaje, od katerih sta *dva oblikovana na novo in usmerjena predvsem k pripravi na bibliotekarski strokovni izpit*, in sicer na dveh ravneh oziroma v dveh delih:

- Tečaj za pripravo na strokovni izpit 1: za začetnike v stroki, ki je namenjen zlasti tistim knjižničnim delavcem, ki v stroki delajo krajši čas in tistim, ki

prihajajo iz drugih strok. Na tečaju se bodo udeleženci seznanili z osnovami knjižničarstva (z zgodovino knjige in knjižnic, vrstami knjižnic in njihovimi nalogami, vrstami knjižničnega gradiva, s temelji dela z uporabniki in izposojajo, razvojem javnega knjižničarstva v Sloveniji, knjižničarsko stroko in temeljnimi informacijski viri s področja bibliotekarstva).

- Tečaj za pripravo na strokovni izpit 2: izpitne vsebine. Na tečaju se udeleženci seznanijo z izpitnimi vsebinami, vprašanji, gradivom in dobijo praktične napotke za čimbolj uspešno pripravo na bibliotekarski strokovni izpit.
- V sklopu izobraževanja za začetnike v stroki tako kot v prejšnjih letih organiziramo in izvajamo dva tečaja za obdelavo gradiva: Strokovna obdelava knjižničnega gradiva in Vaje iz katalogizacije knjižničnega gradiva.

Permanentno izobraževanje knjižničnih delavcev

Izobraževalne oblike so namenjene stalnemu izobraževanju knjižničnih delavcev. Vključili smo vsebine, ki upoštevajo novosti in trende v svetu kot tudi potrebe in zahteve okolja, v katerem delujejo slovenske knjižnice. Posebej opozarjamo na naslednje tematske sklope

- Izgradnja in upravljanje knjižničnih zbirk, s tečaji:
 - Izgradnja in upravljanje knjižničnih zbirk,
 - Osnove varovanja in zaščite gradiva (nov tečaj),
 - Izločanje in odpis knjižničnega gradiva.
- Digitalizacija knjižničnega gradiva in izgradnja digitalnih zbirk, s štirimi novimi tečaji:

- *Digitalizacija: načrtovanje, priprava in vrednotenje projektov digitalizacije v knjižnicah,*
- *Pregled metapodatkovnih modelov s primeri,*
- *Trajno ohranjanje elektronskih virov informacij: koncepti in metode,*
- *Knjižnice in avtorsko pravo v elektronskem okolju.*
- Komuniciranje, ki obsega tečaje:
 - *Retorika – moč besed in argumentov(prenovljen tečaj),*
 - *Kako se uspešno pogajamo z dobavitelji in financerji (nov tečaj),*
 - *Kako predavamo oziroma posredujemo informacije ali znanje (nov tečaj),*
 - *Komuniciranje z uporabniki,*
 - *Kako pripravimo in predstavimo strokovni prispevek.*
- Informacijska dejavnost, elektronski viri, je sklop z naslednjimi tečaji:
 - *Informacijska dejavnost v knjižnicah (prenovljen tečaj),*
 - *Značilnosti in opis elektronskih virov,*
 - *Elektronski časopisi in knjižnice.*

tečaje, ki jih bomo izvajali v okviru permanentnega izobraževanja, in sicer :

- *Inšpekcijski nadzor v knjižnicah (nov tečaj),*
- *Kako enostavno do statističnih podatkov(nov tečaj),*
- *Delo z uporabniki s posebnimi potrebami (delo z uporabniki z disleksijo ter z gluhi in naglušnimi uporabniki) (prenovljen tečaj),*
- *Spoznajmo se z Evropsko unijo: splošno in izbrani viri (prenovljen tečaj.*

Tako kot doslej bomo izvajali **izobraževanje za vzajemno katalogizacijo**, ki je usklajeno s programom, ki ga organizira in izvaja IZUM. Naj opozorimo, da je udeležba na nekaterih tečajih za vzajemno katalogizacijo, ki jih izvaja NUK, pogoj za udeležbo na tečajih, ki jih izvaja IZUM, kar je v programu izobraževanja (tako na spletu kot v tiskani obliki) posebej označeno. Preizkusi znanja za pridobitev licence za vzajemno katalogizacijo bodo tudi v letu 2006 šestkrat, izmenično v NUK in IZUM, in sicer po naslednjem terminkem planu:

Knjižnične delavce vabimo tudi na nekatere druge – nove ali dopolnjene -

Termin	Lokacija	Pričetek
19. januar	NUK - računalniška učilnica Turjaška 1, Ljubljana	9.00
24. marec	IZUM – predavalnica O21 Prešernova 17, Maribor	9.00
19. maj	NUK - računalniška učilnica Turjaška 1, Ljubljana	9.00
23. junij	IZUM – predavalnica O21 Prešernova 17, Maribor	9.00
22. september	NUK – računalniška učilnica Turjaška 1, Ljubljana	9.00
22. november	IZUM – predavalnica O21 Prešernova 17, Maribor	9.00

Bibliotekarski strokovni izpiti

Do uveljavitve novega pravilnika o bibliotekarskih izpiti potekajo le-ti še vedno v skladu z določili Samoupravnega sporazuma o pridobivanju kvalifikacij bibliotekarske stroke (Ur. l. SRS št. 30/1980). Kot določa *Pravilnik o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo* (UL RS št. 127-5324/2004), je bibliotekarski strokovni izpit eden od pogojev za pridobitev licence za vzajemno katalogizacijo.

V letu 2006 bodo strokovni izpiti v NUK v učilnici na Leskoškovi 12 in sicer od 29. maja do 9. junija (pomladanski rok) ter od 4. do 15. decembra (jesenski rok).

Seji Izpitne komisije bosta predvidoma 21. aprila oziroma 27. oktobra, po teh datumih bosta pripravljena razporeda izpitov.

Izobraževanje za bibliotekarski strokovni izpit

Knjižničnim delavcem, ki se pripravljajo na bibliotekarski strokovni izpit priporočamo udeležbo na:

- tečajih, ki jih izvajamo za začetnike v stroki :
 - *Tečaj za pripravo na strokovni izpit 1: za začetnike v stroki,*
 - *Tečaj za pripravo na strokovni izpit 2: izpitne vsebine,*
 - *Strokovna obdelava knjižničnega gradiva ter*
 - *Vaje iz katalogizacije knjižnega gradiva.*
- Priporočamo tudi udeležbo na naslednjih tečajih, ki so sicer namenjeni vsem knjižničnim delavcem, začetniki v stroki pa na njih lahko pridobijo in poglobijo znanje o nekaterih izpitnih vsebinah:
 - *Informacijska dejavnost v knjižnicah,*

- *Izgradnja in upravljanje knjižničnih zbirk,*
- *Osnove varovanja in zaščite gradiva,*
- *ter Inšpekcijski nadzor v knjižnicah.*

Dodatna pojasnila o izobraževalnem programu NUK in njegovi izvedbi dobite pri vodji izobraževalnega centra mag. Heleni Pečko Mlekuš (tel. 01/200-11-39, elektronski naslov: helena.peckomlekus@nuk.uni-lj.si in pri strokovni sodelavki Poloni Marinšek (tel. 01/200-11-60, elektronski naslov: polona.marinsek@nuk.uni-lj.si

Upamo, da boste v programu izobraževanja za leto 2006 našli vsebine, ki vas zanimajo in ki vam bodo koristile pri delu. Vabimo vas, da obiščete naše spletne strani, kjer so sproti objavljene informacije o morebitnih spremembah v programu.

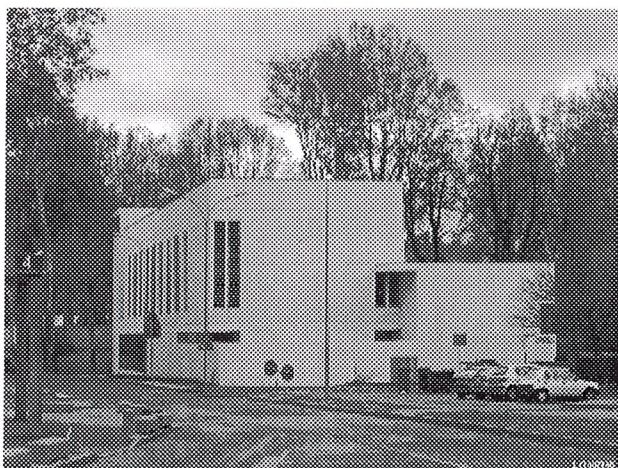
Mag. Helena Pečko Mlekuš
Narodna in univerzitetna knjižnica

UDELEŽBA NA IZPOPOLNJEVANJU V FRANCIJI: PROGRAM »COURANTS DU MONDE«

Ministrstvo za zunanje zadeve in Ministrstvo za kulturo in komunikacijo Francije že več let organizirata strokovno izpopolnjevanje, imenovano »Courants du monde«. Namenjeno je francosko govorečim strokovnjakom s področja kulture z vsega sveta, vključuje pa tudi področje bibliotekarstva. Francosko Ministrstvo za kulturo in komunikacijo spomladi objavi razpis in pogoje za prijavo ter program, prijave pa zbirajo regionalni francoski kulturni centri po svetu. V Sloveniji je to Francoski inštitut Charles Nodier, kjer morajo kandidati ob

oddaji prijave opraviti tudi preizkus znanja francoskega jezika, o izbiri pa so obveščeni pred začetkom poletja.

V letu 2005 sta bila bibliotekarjem na izbiro dva tritedenska staža in sicer izobraževanje o elektronskih virih v knjižnicah ter o vodenju projektov. Obe temi sta zanimivi, vendar sem se odločila za staž o knjižničarskih projektih. Glavni razlog je bil ta, da je ta staž vključeval tudi izobraževanje na sloviti ENSSIB – (École Nationale Supérieure de l'Information et des Bibliothèques) -Visoki šoli za informacijske znanosti in knjižnice, v Villeurbanne, v predmestju Lyona, drugega največjega francoskega mesta. Visoka šola ENSSIB je znana po tem, da (po predhodni strogi selekciji) izobražuje študente, ki po zaključenem študiju opravljajo najodgovornejše funkcije v knjižnicah in da prihajajo tja po znanje tudi delavci nove aleksandrijske knjižnice.

Slika 1: ENSSIB

Izobraževanje je potekalo med 14. novembrom in 2. decembrom 2005. Na začetku se je v prostorih Maison des Cultures du Monde v Parizu zbrala pisana družčina vseh 134 udeležencev izobraževanja. Pisana zato, ker so bili poleg bibliotekarjev tudi založniki, arhivisti, kiparji, filmski umetniki,

muzealci, pa tudi zato, ker je bilo precej udeležencev iz nekdanjih francoskih kolonij v Afriki. Zastopane so bile tudi države kot so: Albanija, Brazilija, Bolgarija, Kanada, Estonija, Finska, Grčija, Madžarska, Iran, Italija, Japonska, Libanon, Palestina, Peru, Poljska, Portugalska, Romunija, Velika Britanija, Rusija, Slovaška, Švica, Sirija, Tajska, Ukrajina in Venezuela.

Prve dni je bil v Parizu skupen program za vse udeležence - predvsem predstavitev Francije, njene kulturne politike, strukture in dejavnosti Ministrstva za kulturo in komunikacijo. Bibliotekarjem so predstavili še francosko politiko na področju založništva, knjigotrštva in bralne kulture. Seznanili smo se tudi s francoskim svetom knjižnic, z njihovo tipologijo in poslanstvom, s problematiko povezano z novimi informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami.

Zanimivo je, da Francija nima zakona o knjižničarstvu temveč le smernice, ki naj bi jih upoštevala bibliotekarska stroka. Po mnenju francoskih knjižničarjev pa njihov knjižnični sistem ni več v tolikšnem zaostanku za ameriškim oziroma anglo-saksonskim kot je bil v preteklih letih.

Po nekaj skupnih dneh v Parizu so se udeleženci razdelili po skupinah – stažih in odšli v različna francoska mesta, »naša« skupina je odpotovala v Lyon. V skupini je bilo 10 udeležencev, poleg kolegic iz Kambodže, Libanona, Kanade, Senegala in Haitija, nam je delal »družbo« še bibliotekar iz Laosa. Kot (edina) Slovenka sem bila Franciji geografsko najbližje in tako s prilagajanjem na novo okolje ni bilo večjih težav.

Zaradi velikih kulturnih razlik in ne nazadnje tudi zaradi razlik v znanju francoščine, smo bili priča marsikateri komični situaciji. Nekatero kolegice so se na primer silno razveselile snega, ki je

tiste dni zapadel v Lyonu, saj so ga v življenju videle prvič.

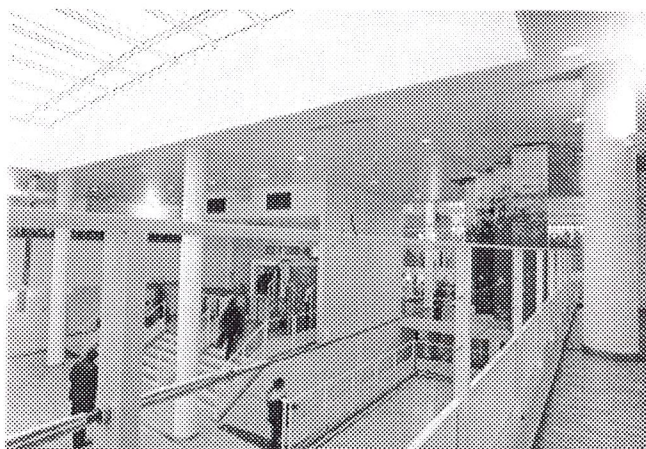

Slika 2: Udeleženke staža iz Kanade, Libanona in Kambodže

V Lyonu smo obiskali visokošolsko knjižnico (Université Jean Moulin), ki deluje v preurejenih prostorih nekdanje tobačne tovarne, nato pa se je pričelo izobraževanje na ENSSIB v predmestju Lyona, kjer imajo tudi sodobno knjižnico za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti. Delo je bilo organizirano tako, da so si vsak dan sledila predavanja – teorija o metodologiji vodenja projektov (cilji, timsko delo, planiranje) in praksa – vaje oziroma delo v skupinah, na koncu izobraževanja pa je sledila predstavitev rezultatov dela v skupinah in ovrednotenje staža.

Sledil je 2. del staža, ki se je zopet odvijal v Parizu in ki je bil večinoma namenjen obiskom knjižnic: Nacionalne knjižnice Francije (BNF - Bibliothèque Nationale de France), Javne informacijske knjižnice (BPI - Bibliothèque Publique d'Information) in sodobne visokošolske knjižnice univerze v predmestju Pariza (Université 8 - Saint Denis). Po velikih študentskih nemirih, ki so leta 1968 izbruhnili v centru mesta na Sorbonni, so namreč univerzo v Parizu decentralizirali in sedaj deluje na več različnih lokacijah.

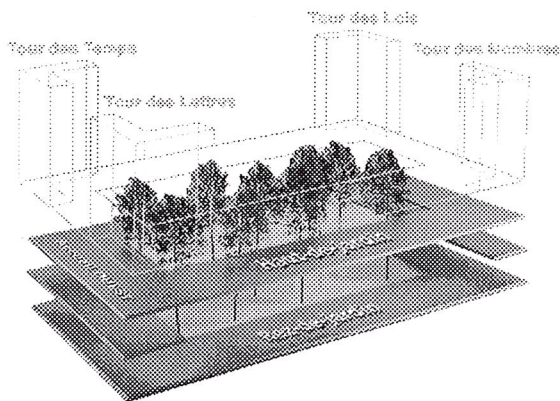
Država se je konec osemdesetih let, ko je bilo narejeno uradno poročilo o stanju visokošolskih knjižnic, pričela zavedati, v kako slabem stanju je visokošolski knjižnični sistem in v kolikšnem zaostanku so v primerjavi s sosednjimi državami. Tako so leta 1988 pričeli s prenovo visokošolskega sistema. Visokošolske knjižnice, ki jih financira univerza, svojo dejavnost planirajo za štiriletna obdobja, plan je tudi osnova za pridobivanje finančnih sredstev. Francozi imajo velike načrte tudi za novo univerzo oziroma univerzitetno knjižnico: poimenovali so jo univerza za tretje tisočletje, rezervirali so že lokacijo za novo stavbo, ki se bo, kot pravijo, lahko kosala z BNF.

Slika 3: Visokošolska knjižnica - Université 8 - Saint Denis

O BNF - francoski nacionalni knjižnici, ki jo je »dal zgraditi« nekdanji francoski predsednik F. Mitterand je bilo že veliko napisanega. Štiri impozantne stavbe v obliki odprtih knjig, ki stojijo ob Seini, zaposlujejo 2.000 knjižničnih delavcev. BNF je razdeljena na šest oddelkov oziroma področij, uporabniki pa lahko dostopajo do zbirk v t.i. študijski knjižnici, ki je namenjena vsem uporabnikom od 16 leta starosti dalje in ima 1650 čitalniških mest in v t.i. raziskovalni knjižnici s 1900 čitalniškimi mesti, kjer pa si je za dostop do zbirk potrebno pridobiti posebno dovoljenje.

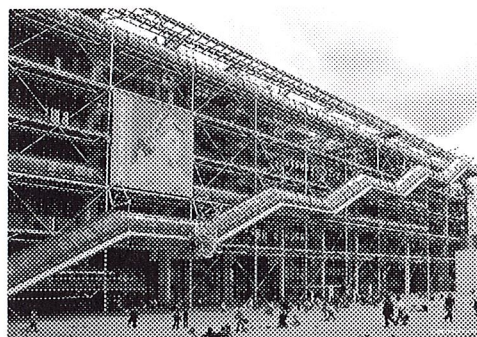
Manj znano je mogoče dejstvo, da francoska nacionalna knjižnica zaradi obilice gradiva dejansko še vedno deluje na 7 različnih lokacijah v državi. Obvezni izvod pa poznajo že od leta 1527, ko ga je, v želji po nadzoru nad tiskom, z dekretom prepisal kralj François I.

Slika 4: BNF »nad in pod zemljo«

BPI - Bibliothèque Publique d'Information – deluje v okviru kulturnega centra G. Pompidou in stoji v najstrožjem centru in najstarejšem delu Pariza. Ob prvem pogledu imamo vtis, da stojimo pred industrijskim obratom, ne pa pred knjižnico. V času gradnje je bilo zaradi njenega izgleda v javnosti veliko nasprotovanj in polemik, ki pa so se kasneje polegli. BPI (površina 10 750 kvadratnih metrov) hrani samo najnovejše gradivo, staro in poškodovano gradivo sproti izločajo, nimajo izposoje na dom, nimajo skladišč, vse je v prostem pristopu.

Celotno osebje šteje 253 delavcev. Posebej nudijo storitve nezaposlenim prebivalcem, uporabnikom s posebnimi potrebami, poleg redno zaposlenih imajo tudi precejšnje število prostovoljcev. Knjižnica ima dnevno povprečno 6.300 obiskovalcev, ki vsak dan v več sto metrov dolgi vrsti čakajo, da se knjižnica ob 12. uri odpre, odprta pa je vse do 22. ure

Slika 5: BPI

Po končanih obiskih knjižnic se je zadnji teden staža vseh 134 udeležencev izpopolnjevanja zopet zbralo v Parizu v prostorih Maison des Cultures du Monde, kjer so bila še regijska srečanja (udeležila sem se srečanja udeležencev vzhodnoevropskih držav), udeleženci pa so predstavili svoje vtise o izobraževalnem programu in ga ovrednotili.

Bili smo si enotni, da je bilo izobraževanje tako po vsebinski kot organizacijski plati na visoki ravni in da je doseglo svoj namen. Eden od ciljev izpopolnjevanja je tudi vzpostavljanje stikov med udeleženci in izmenjava izkušenj. Udeleženci smo se dogovorili, da bomo ohranili stike in se obveščali o novostih v svojih državah. Ne gre pa pozabiti, da smo Francijo obiskali v času nasilja, ko so mladi uporniki v predmestjih zažigali avtomobile, in to prav v Parizu in v Lyonu, kar je svojevrstno zaznamovalo naše bivanje.

Več informacij o programu «Courants du monde», knjižnicah, ki smo jih obiskali in ENSSIB, najdete na spletnih naslovih:
<http://www.mcm.asso.fr/site02/courants/programme/courantsdumonde.htm>
<http://www.univ-lyon3.fr/>
<http://www.univ-paris8.fr/>
<http://www.bpi.fr/>
<http://www.bnf.fr/>
<http://www.enssib.fr/>

Mag. Helena Pečko Mlekuš
 Narodna in univerzitetna knjižnica

MEDNARODNA DEJAVNOST

OBVESTILO IZ NARODNE IN UNIVERZITETNE KNJIŽNICE 24. januar 2006

Vrzeli v razvojno-raziskovalnih programih digitalizacije v nacionalnih knjižnicah novih držav članic Evropske unije

Pri ohranjanju in omogočanju dostopa do evropske kulturne dediščine je vloga nacionalnih knjižnic ključna. Nedavna raziskava med novimi državami članicami v okviru projekta TEL-ME-MOR je razkrila dejavnike, ki otežujejo aktivnejše vključevanje nacionalnih knjižnic v razvojne in raziskovalne programe. Le-ti so lahko intelektualne, finančne in organizacijske narave ali pa gre za pomanjkanje izkušenj pri upravljanju digitaliziranih in digitalno rojenih vsebin. Težave se porajajo pri prevzemu in uporabi mednarodnih standardov ter tehnološke infrastrukture. Zaključno poročilo raziskave navaja, da samo štiri izmed desetih proučevanih knjižnic kažejo pomembne premike pri količini digitaliziranih vsebin. To so nacionalne knjižnice Češke republike, Estonije, Madarske in Slovenije.

Te štiri knjižnice sodelujejo v več evropskih razvojnih in raziskovalnih

programih in so oblikovale znatno infrastrukturo, kot npr. orodja za digitalizacijo, diskovna polja za shranjevanje velikih količin podatkov, zajemanje spletnih vsebin in kreiranje spletnih portalov za iskanje podatkov.

Cilj programa **Tehnologij informacijske družbe** Evropske komisije je zagotavljanje boljšega dostopa do kulturne dediščine evropskih držav in sicer s pospeševanjem evropskih partnerstev in širjenjem sodelovanja novih držav članic v raziskovalnih aktivnostih EU. Vizija je skupno omrežje za evropsko kulturno dediščino, ki je že dobila svoj temelj v evropski spletni knjižnici - The European Library. Da bi lahko vse nacionalne knjižnice odigrale svojo vlogo v viziji skupne evropske dediščine – še navaja raziskava – bi morale knjižnice zavzeti prominentnejše mesto v nacionalnih razvojnih in raziskovalnih programih; morale bi digitalizirati več virov, potrebno bi bilo odkriti nove modele financiranja in vzpostaviti učinkovitejše sisteme za vodenje raziskovalnega dela. Predvsem pa morajo biti vrzeli presežene na evropski ravni.

Sklepno poročilo raziskave je naslovljeno predvsem na evropske in nacionalne kreatorje politik, specialiste za knjižničarstvo in upravljalce raziskovalnih omrežij EU na področju kulturne dediščine. Sklepno poročilo se nahaja na spletni strani: je http://www.nuk.uni-lj.si/telmemor/docs/D1.1_Final_analysis.pdf

Projekt TEL-ME-MOR podpira 10 nacionalnih knjižnic novih držav članic EU, partneric pri pridobivanju polnopravnega članstva v Evropski knjižnici (The European Library, <http://www.theeuropeanlibrary.org>), t.j. servisa, ki z ene vstopne točke omogoča poenoten dostop do digitalnih informacijskih virov evropskih

nacionalnih knjižnic in do drugih knjižničnih storitev.

Več informacij na: <http://www.nuk.uni-lj.si/telmemor>.

SPOZNAJMO SE Z EVROPSKO UNIJO

Uvodno razmišljanje

Odkar je Slovenija polnopravna članica Evropske unije, se skoraj vsak dan dogajajo spremembe, ki nas prebivalce na takšen ali drugačen način spominjajo na to dejstvo. Spremembe se dogajajo za večino na »mehak« način, izjema je seveda gospodarstvo, kjer se je neusmiljena konkurenčnost najprej in najmočnejše uveljavila. Vsak dan imamo možnost spremljati dogajanja v zvezi z EU, množični mediji nas prijazno (ali pa tudi ne) obveščajo o tem, kaj je predlagala Evropska komisija, kakšni ukrepi so bili sprejeti, kaj se dogaja na posameznem področju delovanja EU in podobno. Pa razumemo vse, kar slišimo ali vidimo? Poznamo dovolj idejo o EU, njene institucije, način delovanja in informacijske vire, ki bi nam to približali? Smo zadovoljni z uradnimi razlagami ali se želimo tudi sami spoznati z EU, da bi bili boljše pripravljene na prihajajoče spremembe? Saj te prav gotovo še bodo. Ena takih vitalnih sprememb bo prav gotovo uvedba evra kot edinega zakonitega plačilnega sredstva in izkušnje iz večine držav, kjer že plačujejo z evri, so prej neprijetne kot dobre. In

nihče ne more z gotovostjo napovedati, kako bo evro vplival na naše vsakdanje življenje.

Takšnih in tudi drugačnih vprašanj je polno okrog nas in prepričani smo, da marsikatero zaide tudi v knjižnice. Nekateri knjižnice že solidno posredujejo informacije svojim uporabnikom, bodisi s ponudbo raznovrstne literature v zvezi z EU na svojih knjižnih policah ali pa z iskanjem informacij po razpoložljivih virih, druge pa morda še razmišljajo o tem. Pričakovati je, da bo čedalje več uporabnikov iskalo najrazličnejše informacije v zvezi z EU, zato smo se odločili, da bomo v Knjižničarskih novicah večkrat zapisali kaj na to temo.

V tej številki bomo najprej predstavili Zbirko EU pri Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, v naslednji Anketo, s katero smo želeli ugotoviti, v kolikšni meri se posamezne knjižnice že srečujejo z vprašanji uporabnikov v zvezi z EU, s katerih področij jih je največ ter ali so posamezne knjižnice oziroma knjižničarji zainteresirani za določene oblike izobraževanja in usposabljanja na to temo. V naslednjih številkah nameravamo predstaviti posamezne vsebine EU, pri kreiranju le-teh pa nam bodo v pomoč tudi vaše želje in namigi.

Zbirka EU

Depozitna knjižnica EU (DEP) z uradnim nazivom **Zbirka EU, vladnih, nevladnih in uradnih publikacij ter posebnega knjižničnega gradiva** (v nadaljevanju **Zbirka EU**) je najmlajša zbirka v NUK. Status depozitne knjižnice EU je Evropska komisija podelila NUK sicer že jeseni 2000 in uporabniki so lahko takoj, ko so začele prihajati publikacije in drugo knjižnično gradivo, to gradivo tudi uporabljali. Na voljo so bile tudi osnovne informacijske storitve, ki pa so postale del redne dejavnosti, ko je bila zbirka 22. aprila 2004 tudi uradno odprta.

Slika 1: Ob otvoritvi - Tatjana Šporar, vodja Zbirke EU, Tomás Szunyog, veleposlanik Češke republike v Sloveniji, Erwan Fouéré, veleposlanik, vodja Predstavništva evropske komisije v RS in Lenart Šetinc, ravnatelj NUK

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani je s tem dejanjem pokazala voljo, željo in pripravljenost, da prispeva aktivni delež v trenutku vključevanja v Evropsko unijo, saj je odprla Zbirko EU javnosti tik preden je Slovenija postala njena polnopravna članica.

Namen, cilji in delo

Glavni namen zbirke je omogočiti dostop do informacij in vseh publikacij ter drugih informacijskih virov EU in o EU, ki so v zbirki, s ciljem omogočiti čim bolj celovito informiranje in vedenje o aktualnih dogajanjih v Evropski uniji, ki so vitalnega pomena za naše vsakdanje življenje. Obenem je njen cilj zagotoviti učinkovito informacijsko podporo vsem, ki potrebujejo informacije in znanje o EU bodisi pri svojem študiju, strokovnem delu, raziskovalnem delu, pri odločanju ali zgolj za osebno informiranost. Da bi to uspešno uresničevali, omogočamo

našim uporabnikom neomejen dostop (seveda v času odprtosti Zbirke) do celotnega knjižničnega gradiva, njegovo pregledovanje in uporabo, individualno delo na računalnikih, kjer lahko samostojno pregledujejo ter iščejo informacije in podatke, nadalje, usposablamo jih za samostojno iskanje po razpoložljivih klasičnih in elektronskih virih v zbirki ter organiziramo in izvajamo tečaje z vsebinami EU za knjižničarje in druge ciljne skupine.

Organiziranost

Celotno gradivo, ki je organizirano v 18 tematskih skupin (splošne institucionalne zadeve, kmetijstvo, ribištvo in gozdarstvo, zakonodaja, socialna vprašanja, konkurenca in podjetništvo, potrošniki, kultura in izobraževanje, znanost in informacije, statistika in podobno) smo postavili v prosti pristop, poleg redne formalne in vsebinske

obdelave prejeta gradiva gradimo še lastne vire informacij in znanja, oblikujemo in urejamo priročno zbirko publikacij z vsebinami EU ter skrbimo za ustrezno hrambo in zaščito gradiva. Brez samoizobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja ne bi mogli slediti vsebinskemu in strokovnemu razvoju, zato se redno udeležujemo različnih oblik strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja (tečajji, seminarji, okrogle mize, delavnice in podobno), ki so v zvezi s knjižničarstvom ali z vsebinami EU in potekajo doma ali v tujini. Obenem sodelujemo s sorodnimi institucijami pri projektih in dogodkih, katerih cilj je informiranje o EU ter o sodelovanju Slovenije v EU kot polnopravne članice.

Knjižnični fond

Zbirka EU v ožjem pomenu besede, je samostojna zbirka različnih vrst knjižničnega gradiva, ki ga izdajajo institucije EU ter EUR-OP (Publication Office), ki je uradna založba EU. Celotno gradivo EU prejemamo brezplačno. Je lokacijsko (signatura) in fizično ločeno od ostalega gradiva, prav tako tudi v elektronski zbirki v sistemu cobiss. V celoti je postavljeno v prostem pristopu. Letnike posameznih revij hranimo najmanj 3 leta v ta namen prirejenih policah, nato jih oddamo v skladišče. Poleg klasičnih vrst gradiva v papirni obliki, prejemamo še publikacije na cederomih, zemljevide, plakate, drobno informativno gradivo in podobno. Večji del informacij in različnih publikacij v polnem besedilu je na voljo v elektronskih podatkovnih zbirkah EU, ki so brezplačno dosegljive na strežniku »Europa«. Najpomembnejša taka zbirka je prav gotovo »EUR-LEX«, ki vsebuje celotno zakonodajo EU, tako primarno (ustanovne pogodbe, sporazumi) kot sekundarno (uredbe, direktive in odločbe), poleg tega pa še predloge zakonov, priporočila, parlamentarna vprašanja in odgovore, sodno prakso in

podobno. Uradni list EU prejemamo tudi v slovenščini in sicer od maja 2004 na cederomih, od začetkov do maja 2004 pa je izšel kot posebna izdaja, ki jo prejemamo v klasični obliki. V elektronski obliki je dosegljiva tudi na internetu.

Ostale vrste gradiva so: razni politični in drugi uradni dokumenti, temeljna dela, statistični letopisi, letna delovna poročila posameznih institucij in agencij, programi, delovni načrti, študije in raziskave, različni razpisi in podobno. Zbirko postopoma dopolnjujemo s slovenskimi in tujimi publikacijami z vsebinami EU.

Prejemamo po en izvod od vsakega gradiva, kar pomeni, da je postavitveni izvod v prostem pristopu istočasno tudi arhivski izvod. Pregledovanje in uporaba gradiva sta dovoljena le v čitalnici Zbirke EU ali v čitalnicah NUK in si ga ni mogoče izposoditi na dom. Po 1. maju 2004, ko je Slovenija postala polnopravna članica EU in je slovenščina postala eden od uradnih jezikov, prihaja v Zbirko EU vse več publikacij, prevedenih v slovenščino. Ti prevodi so del zbirke in slovenika obenem.

Dejavnosti Zbirke EU

Zbirka EU je pravzaprav specialna knjižnica v malem. V njej opravljamo vsa tista opravila in dejavnosti, ki jih opravlja večina knjižnic; omenimo le glavne:

- pridobivanje, zbiranje, formalna in vsebinska strokovna obdelava, hranjenje in dajanje v uporabo celotnega knjižničnega gradiva,
- iskanje in posredovanje informacij uporabnikom ter zagotavljanje dostopa do informacij in gradiva v Zbirki EU;
- izdelovanje tematskih poizvedb na zahtevo uporabnikov;
- uvajanje uporabnikov v osnovno iskanje informacij po razpoložljivih informacijskih virih, tako domačih kot tujih;

- organiziranje in izvajanje izobraževanja o informacijskih virih EU za ciljne skupine uporabnikov,
- omogočanje preslikovanja in shranjevanja posameznih delov publikacij (klasičnih in elektronskih), kjer je to dovoljeno;

- sodelovanje s sorodnimi inštitucijami pri različnih oblikah aktivnosti, kot sta na primer obveščanje javnosti ali izobraževanje uporabnikov in podobno.

Slika 2: Publikacije EU v prostem pristopu in čitalniška mesta

Dostopnost gradiva in informacijskih virov EU in o EU

- Celotno gradivo EU je organizirano v posamezne tematske skupine in postavljeno v prostem pristopu. Pregledovanje in uporaba sta mogoča zgolj v prostoru Zbirke in v čitalnicah NUK. Izposoja na dom je možna le v primeru, ko je v zbirki postavljenih več izvodov iste publikacije.
- Uporabniki lahko iščejo informacije in podatke EU v elektronskih virih, ki so na voljo v prostoru Zbirke.
- Informacije o gradivu (bibliografski podatki) so dostopne v elektronskem katalogu NUK in v vzajemnem elektronskem katalogu

slovenskih knjižnic COBIB. Oboje je možno pregledovati z uporabo spletnega mesta <http://www.nuk.uni-lj.si>, z vseh lokacij, tudi od doma.

Kje in kdaj smo vam na voljo?

Naslov:
Narodna in univerzitetna knjižnica
Zbirka EU
Turjaška 1, 1000 Ljubljana
e-pošta: eu@nuk.uni-lj.si

Zbirka EU je odprta:
pon – pe 9.00 -14.00
sreda 9.00 -18.00
vsaka prva sobota v mesecu

Tatjana Šporar
Narodna in univerzitetna knjižnica

IZ RAZSTAVNIH DVORAN

AKADEMIK PROF. ANTON SOVRÈ: RAZSTAVA OB 120-LETNICI NJEGOVEGA ROJSTVA

V Hrastniku se šele zadnjih nekaj let zavedamo veličine našega rojaka, prevajalca, klasičnega filologa in humanista, akademika prof. Antona Sovreta, ga ob tem na novo odkrivamo ter seveda predstavljamo našim krajanom.

Veliko zaslugo ima pri tem nedvomno naša kolegica, Hedvika Pavlica Kolman, bibliotekarka v knjižnici na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, saj je leta 1997 sprožila idejo, ki je padla na plodna tla in že v nekaj letih obrodila prve sadove. Hedvika je začutila potrebo, da bi ime in življenjsko delo velikega moža, s katerim jo povezuje rojstna vas (Šavna Peč), ponesli med krajanje Hrastnika in mogoče še dlje.

Pričelo se je 28. junija 1997, ko je bil v Šavni Peči poseben večer namenjen obujanju spominov na Antona Sovreta. Prišli so njegovi nekdanji učenci in prijatelji: dr. Kajetan Gantar, Andrej Hieng, dr. Primož Simoniti, dr. Erika Mihevc Gabrovec, prof. Uroš Krek idr. Naslednje leto, v mesecu maju, je bila Sovretova nagrada, ki jo Društvo slovenskih književnih prevajalcev vsako leto podeljuje za dosežke na področju književnega prevajanja, prvič podeljena v Hrastniku. Prejela sta jo Marjan Poljanec in Jelka Ovaska Novak. Poleg tega velja omeniti, da se je še istega leta, in sicer v mesecu juniju, Knjižnica Hrastnik

preimenovala v Knjižnico Antona Sovreta Hrastnik.

Nekaj dni kasneje, natančneje 4. julija 1998, je bilo v Šavni Peči odkritje obeležja v obliki antičnega amfiteatra, ki ga je zasnoval hrastniški arhitekt Ivan Maurovič, in doprsnega kipa, delo znanega kiparja Viktorja Plestenjaka. Obeležje krasijo naslednje besede: »Sreča je nagrada prva, druga dober glas, a kdor pridobil si je oboje, si spletel venec je najlepši.« Kar nekako samoumevno se zdi, da izhajajo iz antike, kamor so bile pogosto usmerjene Sovretove misli. Vse prireditve in nadaljnje aktivnosti so zagotovo pripomogle k temu, da Anton Sovrè v našem lokalnem okolju danes ni več tako neznan, kot je bil na primer še pred desetimi leti.

Letos mineva 120 let od njegovega rojstva, zato so vse leto 2005 v Hrastniku potekale spremljevalne prireditve. Junija smo Sovretovo nagrado zopet podelili v Hrastniku, pravzaprav v Sovretovi rojstni vasici, pred spominskim obeležjem. Verjetno ni potrebno posebej poudarjati, da jo je prejel kolega Gorazd Kocijančič za prevod vsega Platonovega opusa. Velja omeniti, da je bil Platon tudi Sovretu zelo blizu, prevedel je namreč pet njegovih dialogov.

V mesecu oktobru smo organizirali že drugo Sovretovo pot, ki se jo je letos udeležilo veliko pohodnikov. Vrh prireditve je predstavljala slovesna predstavitev dokumentarnega filma *Sofra iz Šavne Peči – portret Antona Sovreta* in otvoritev razstave, ki se je odprla 1. decembra 2005 v hrastniškem Delavskem domu.

Čeprav verjamemo, da bralci Knjižničarskih novic poznajo Antona Sovreta, bi ga kljub vsemu na kratko predstavili. Anton Sovrè se je rodil 4. decembra 1885 v Šavni Peči, vasici med Hrastnikom in Zidanim Mostom.

Osnovno šolo je obiskoval v Zidanem Mostu in Krškem, gimnazijo pa v Celju ter Ljubljani. Tam ga je prof. dr. Ivan Tertnik navdušil za študij grščine in latinščine, zato se je odločil nadaljevati študij klasične filologije na filozofski fakulteti na Dunaju ter kasneje v Gradcu, kjer je opravil delni izpit. Na Dunaju je bil dejaven v akademskem društvu Slovenija in očitno že takrat precej živahen, saj mu je Ivan Tavčar menda dejal: »Sovre – v Vas vse vre.« S poučevanjem se je prvič srečal kot suplent na slovenski gimnaziji v Gorici in na II. državni gimnaziji v Ljubljani.

Leta 1913 so ga vpoklicali na služenje vojaškega roka in naslednje leto ob izbruhu prve svetovne vojne poslali na fronto, najprej v Karpate, nato v Črno goro, kjer je zaradi svoje poštenosti dobil vzdevek »*Sofra providur*«, ki ga najdemo v naslovu dokumentarnega filma, v katerem med drugim skozi zvočni posnetek hudomušne pripovedi Antona Sovreta spoznavamo njegovo bivanje v Črni gori. Seveda vojna ni minila brez pretresov. V Karpatih je bil težje ranjen v glavo, zaradi česar je čutil posledice še dolga leta, saj so ga občasno spremljali hudi glavoboli.

Po vojni je bil dolga leta gimnazijski profesor; služboval je na Ptuju in v Ljubljani. Medtem je dokončal študij in na ljubljanski univerzi prejel usposobljenostno spričevalo za pouk klasičnih jezikov na srednjih šolah. Leta 1932 je bil zaradi »slovenoborstva« kazensko premeščen v Pančevo in kasneje v Sremske Karlovce. Poleg poučevanja je nekaj let pred vojno opravljal delo šolskega inšpektorja za latinščino, grščino, nemščino in slovenščino pri ministrstvu za prosveto v Beogradu, med vojno pa je bil inšpektor pri prosvetnem oddelku banovinske uprave v Ljubljani.

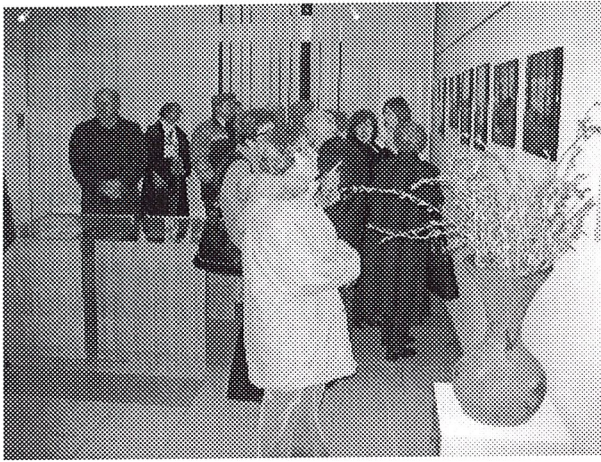
Takoj po drugi svetovni vojni je bil eno leto dramaturg v Drami SNG v Ljubljani, kjer je nasledil Otona Župančiča oziroma

Josipa Vidmarja, leta 1946 pa je začel z univerzitetnim delom. Nastopil je mesto izrednega profesorja za grški jezik in književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani, nakar je bil leta 1952 izvoljen za rednega profesorja, leto kasneje (1953) za rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), razreda za filološke in literarne vede.

Njegovi dijaki in študenti se ga radi spominjajo. Resda je bil strog in nepopustljiv, vendar pošten ter spoštovanja vreden profesor. Upokojil se je leta 1956, vendar je ostal aktiven vse do svoje smrti, saj je redno prevajal, sodeloval v pravopisni komisiji na SAZU in kot mentor pri doktorskih disertacijah na Filozofski fakulteti. Umril je 1. maja 1963 za posledicami srčnega infarkta. Njegovo zadnje delo, Starogrška lirika, ki ji je namenil svoje zadnje mesece in ure življenja, ni ostalo nedokončano, saj ga je nadaljeval njegov učenec, prof. dr. Kajetan Gantar, tako da je knjiga izšla naslednje leto.

Razstava, ki jo je Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik pripravila v sodelovanju z občino Hrastnik, je obsegala fotografsko, rokopisno in knjižno gradivo ter razne dodatne eksponate, med katerimi velja izpostaviti Sovretov pisalni stroj. Fotografsko gradivo smo postavili kronološko, saj smo vključili njegovo mladost, študijska leta in kasnejša obdobja v njegovem življenju, dodali slikovno gradivo, na primer nekaj delčkov iz bogate rokopisne zapuščine, listino o rednem članstvu v SAZU ipd.

Posebno zanimiva je nekakšna humorna biografska pesem, naslovljena kot *Poeta laureatus*, ki jo je leta 1959 dr. Mirko Rupel (ravnatelj Narodne in univerzitetne knjižnice od leta 1946 do 1963) namenil Antonu Sovretu za god. Dodali smo tudi fotografsko gradivo s prireditv, ki so potekale v zadnjih nekaj letih in pričajo o dogajanju v naši občini.

Slika 1: Razstava

Seveda velja posebno pozornost nameniti knjižnemu delu razstave, sestavljenemu večinoma iz monografskih publikacij, za katerega je v celoti poskrbela Knjižnica Antona Sovreta. Ker je Sovretov opus zelo širok in raznolik, smo knjižni del razstave razdelili v več sklopov. Kot prvo smo izpostavili njegova izvorna monografska dela. Anton Sovrè je pravzaprav objavil le tri izvorna monografska dela. Njegovo prvo izvorno monografsko delo predstavlja poljudnoznanstvena knjižica *Gospodarske razmere pri starih narodih* (1928). Seveda so najbolj prepoznavni njegovi *Stari Grki*, ki so leta 1939 izšli pri Družbi sv. Mohorja v Celju. To monumentalno delo še danes velja za izredno študijo, ki ji po mnenju dr. Matjaža Babiča, našega rojaka, klasičnega filologa, ki hodi po Sovretovi poti, še danes ni para. Sovrè je zanjo porabil štiri leta, leta 1936 pa je v ta namen s prijateljem, dr. Vladimirom Mošinom, prepotoval velik del Grčije.

Stari Grki so danes precej redki, največ zaslug za to imajo Nemci, ki so s svojim prihodom leta 1941 uničili ves preostanek neprodane naklade, zato ima reprint, ki ga je leta 2002 izdala Slovenska matica, toliko večjo težo in pomembnost. Sicer je Sovrè želel pripraviti gradivo tudi za rimsko zgodovino, kar je preprečila druga svetovna vojna. Omeniti velja, da je bila

takrat to ena najlepše opremljenih knjig, saj je zunanjo in notranjo opremo zasnoval Jože Plečnik.

Drugi, daljši sklop, smo namenili prevodom. Sovrè je bil neumoren prevajalec, prevajal je veliko, in sicer raznolike tekste. Velja za najpomembnejšega slovenskega prevajalca antičnih književnosti, iz katerih je nanizal več kot 30 prevodov. Vsekakor je Sovrè »ob načrtnem in vestnem presajanju starogrške književnosti na naša tla« opravil veliko delo, je označil njegove napore Janko Moder, starosta slovenskih književnih prevajalcev.

Poleg prevodov iz klasičnih jezikov, se pravi grščine in latinščine, najdemo še prevode iz nemščine in angleščine. Najprej smo pripravili izbor zgodnjih prevodov. Omeniti velja Sofoklejevega Kralja Ojdipa, Sovretov prevajalski debi, ki je izšel leta 1922. Svoj prvi prevod je Sovrè posvetil svojemu gimnazijskemu profesorju, dr. Ivanu Tertniku. Dr. Kajetan Gantar je dejal, da je s tem prevodom postal utemeljitelj in resnični pionir prevajalstva kot besedne umetnosti na Slovenskem.

V tistem času ni bilo veliko prevodov klasičnih tekstov, poleg tega so bili nekateri precej nerodni. Sovrè je prinesel svežino in nov vpogled v prevajanje. Po eni strani je sledil svojemu idealu: »prevod bodi metempsihoza pesnikove in prevajalčeve duše«, po drugi strani pa je dejal, da je prevod preprosto interpretacija besedila, in Sovrè je bil v tem mojster, saj je imenitno združil oba aspekta. Njegovi prevodi so se gladko brali, saj jih je približal tistim, ki niso imeli klasične izobrazbe oziroma znanja latinščine in grščine, ki je počasi izginjala iz srednješolskega kurikulumu, poleg tega so njegovi prevodi obdržali v sebi bistvo izvornika in mu sledili dokaj natančno. Vrh zgodnjega obdobja predstavlja prevod Avguštinovih Izpovedi (*Confessiones*, 1932). Tudi za to

monografijo je opremo prispeval arhitekt Jože Plečnik, pisatelj F. S. Finžgar pa je ob izidu zapisal, da je to »klasično delo v klasičnem prevodu in klasični opremi«.

Veliko Slovencev pozna Sovreta po prevodu Iliade in Odiseje, dveh najveličastnejših spomenikov svetovne epike. Odlomke iz 24 spevov Iliade je objavil že med vojno (1942), medtem ko je celotna Iliada izšla leta 1950, za katero je še pred uradnim izidom prejel prvo Prešernovo nagrado. Odiseja je izšla leto kasneje (1951). Sam je štel Iliado in Odisejo za vrh ter sklepni kamen svojega prevajalskega dela. Izredno lepo mu je uspela mladinska priredba Odiseje (v prozi), s katero je lepote grškega epa približal tudi mlajšim bralcem. Sicer se je Sovrè pri presajanju teh dveh spomenikov svetovne epike izkazal za mojstra slovenskega heksametra, ki ga ni samo oblikoval, ampak se je z njim ukvarjal tudi teoretično. Ob tem se mu je namreč porodila ideja o daktiloidnosti slovenskega jezika.

Anton Sovrè je prevajal tudi filozofska in zgodovinska dela. Zelo pomemben je prevod Lukrecovega filozofskega epa *De rerum natura* ali *O naravi sveta* (1959), ki je prav tako pisan v heksametru. V pismu dr. Kajetanu Gantarju, ki je bil takrat ravno na služenju vojaščine, na primer piše: »*No, kadar bom z Lukrecom gotov – in to upam, da bo takole do februarja – se bom lahko pohvalil, da sem edini Slovenec, ki je skrupal nad 40.000 heksametrov. Tudi neke vrste šport, jeli!*« Od klasičnih filozofov mu je bil zelo blizu Platon, zato ga je tudi veliko prevajal. Prevedel je pet njegovih dialogov; trije dialogi – Apologija, Faidon in Kriton – ki jih je objavil v knjigi *Poslednji dnevi Sokrata*, so mu leta 1956 že drugič prinesli Prešernovo nagrado. Nekaj je ostalo tudi v rokopisni zapuščini, tj. prevod Faidona iz grščine v latinščino. Prevajal je tudi dela mojstrov antičnega zgodovinopisja in biografije. Prevedel je denimo Plutarhove življenjepise pomembnih Rimljanov, nato

še življenjepise velikih Grkov. Ne smemo pozabiti, da je prevajal tudi »očeta zgodovine« Herodota; mojstrsko je namreč prevedel njegove Zgodbe, ki so izšle v dveh zvezkih med leti 1953 in 1955.

Na kratko smo predstavili tudi njegove kasnejše prevode, se pravi tiste, ki jih je napisal po drugi svetovni vojni. Takoj po vojni je prevedel duhovite Lukianove Satire. Omeniti velja predvsem izbor dveh besedil: Erazmov Hvalnico norosti in anonimna Pisma mračnjakov. V teh delih je Sovrè srednjeveško mračnjaštvo preusmeril s svojo prevajalsko spretnostjo, kar nakazuje starinsko posvetilo, ki ga je sam dodal v Pisma mračnjakov. Poleg Kralja Ojdipa, ki ga je prevedel že leta 1922, je Sovrè prevedel še tri Sofoklejeve drame, s čimer smo Slovenci dobili vpogled v podobo tega, kar se je ohranilo od dediščine velikega mojstra antične tragedije.

Lotil se je tudi starogrške lirike, ki je poleg homerskega eposa in atiške tragedije (veliko je denimo prevajal tudi Evripida) nedvomno najpomembnejša veja literature, s katero je Helada bogatila svet. Temu delu je namenil zadnje mesece in zadnje ure svojega življenja. V poznih letih, ko je imel za seboj že nešteto prevodov, nešteto cvetov, ki jih je presadil slovenskemu bralcu, je dejal: »*Na večer svojega življenja doživljam ugodljivo zadoščenje, da moje deset in dvajsetletno prizadevanje ni bilo zaman: po drugi svetovni vojni so dela antičnih literatur v moji prevodih postala pravo ljudsko branje. To je pač najlepša nagrada, ki si jo more želeti prevajalec.*«

Posebej smo predstavili njegovo pedagoško delo. Anton Sovrè se je namreč zavzeto ukvarjal tudi s problemom pouka slovenščine. Bil je izreden poznavalec slovenskega jezika, eden najboljših takratnega časa, po mnenju nekaterih takoj za Otonom Župančičem. Boril se je na primer proti

pretiranemu »potujčevanju« slovenskega jezika, na to temo je razpravljal v članku Šest resnic o tujkah. Po drugi strani pa je bilo v njegovi skrbi za boljši slovenski jezik vseeno čutiti njegovo navezanost na antično tradicijo. Nekoč je v Pogovorih o slovenskem jeziku, ki so potekali v Naših razgledih, v svojem značilnem slogu izustil svoje mnenje: *»Še eno opombo o slovenščini: odkar so tla izpodbita klasični izobrazbi, bi bila velika naloga slovenščine, da bi klasični humanizem vodila naprej, v okviru možnosti. Še vedno govorim: če bodo ti viri, jih imamo iz antike, če bi trenutno vsi kanali usahnili, nam ne preostane nič drugega, kot da gremo v hosto in lajamo. Če vzamemo v roke steklenico, knjigo, platnice knjige, lift, pero, tinto – vse to so rimske zadeve in če vse to kratkomalo negiramo in pozabimo, bi morali lajati.«*

Z veseljem je sodeloval v skupini tako imenovanih *»čitankarjev«* (Anton Bajec, Rudolf Kolarič, Mirko Rupel, Jakob Šolar), s katerimi je pripravil sodobno in domiselno oblikovano Slovensko čitanko ter slovnico za vse štiri razrede srednjih šol. Prvič so izšle med leti 1931 in 1935. Anton Sovre je napisal tudi nekaj pesmi, čeprav se z njimi ni posebno ukvarjal. Eno od njih, *Pesem od lenirja*, priložnostno humoristično pesem, je namenil Jakobu Šolarju ob sestavljanju čitank. Sodeloval je tudi pri pripravi Slovenskega pravopisa, ki je izšel leta 1962. Poleg tega je sodeloval v neimenovanem uredniškem odboru, ki je leta 1947 pripravil Slovensko slovnico. Ker je bil vnet klasični filolog, si je seveda prizadeval in močno želel, da bi latinščina ter grščina ostali sestavni del srednješolskega kurikulumuma. V ta namen je sestavil Lanx Saturo (1928), vsebinsko bogato in moderno zasnovano latinsko čitanko. V čtivo je vnesel svežino in ga raztegnil tudi na tekste, ki so se v kulturnem bodisi v političnem smislu navezovali na naš prostor.

Obiskovalcem smo omogočili tudi vpogled v drobce nekdanje Sovretove osebne knjižnice. Sovrè je imel izredno bogato knjižnico, zanimivo je dejstvo, da je doto, ki jo je dobil ob poroki z Albino (le-ta je bila iz premožne družine), v celoti zapravil za knjige. Svoje knjige je opremljal z ekslibrisom, poleg tega pa so bile navadno bogate z opombami, med katerimi so se poleg študijskih našle tudi izredno hudomušne.

Anton Sovrè je bil res izredna osebnost in zdi se, da ga Hrastničani na novo oziroma prvič dobro spoznavamo. Upamo, da je k temu vsaj malo prispevala tudi razstava ob 120-letnici njegovega rojstva. Življenje in delo našega rojaka smo predstavili tudi mladini, saj smo za osnovnošolce pripravili vodene ogleda po razstavi. Vsekakor so k sami razstavi pripomogle številne kolegice in kolegi, ki bi se jim ob tej priložnosti radi še enkrat zahvalili. V tem letu smo pričeli z zbiranjem gradiva o Antonu Sovretu, za pomoč pri zbiranju monografskih publikacij smo zaprosili tudi kolege in med drugim objavili obvestilo v Knjižničarskih novicah. Vaš odziv nas je prijetno presenetil. Hvala. Hvala tudi vsem, ki ste nam pomagali z nasveti, izposojajo knjig oziroma drugih eksponatov ali zgolj z dobro voljo. Naj na koncu še enkrat poudarimo, da projekt vsekakor še ni zaključen, kar pomeni, da bomo veseli vsakršnega odziva tudi v prihodnje. Oglasite se, veseli vas bomo.

Naj zaključimo z mislijo dr. Matjaža Babiča, ki je v svojem govoru na slovesni predstavitvi dokumentarnega filma dejal: *»Platon v svojem delu Država pravi, da ima človeška duša štiri glavne vrline: razsodnost, pogum, modrost in pravičnost, in Anton Sovrè je imel vse štiri vrline.«* Na koncu je še dodal: *»Njegova slava ne blede, ampak sije iz leta v leto svetleje ...«*

Boštjan Mur
Knjižnica Antona Sovreta Hrastnik

BORZA DELA

DELO DOBI

Knjižnično-informacijski center (KIC) na Ministrstvu za obrambo išče bibliotekarja z delovnimi izkušnjami in potrebnimi Cobiss licencami za strokovno obdelavo knjižnično-informacijskih virov (klasičnih in elektronskih) in nabavo gradiva v Cobissu (verzija 2 in 3). Pričakujemo aktivno znanje angleščine in nemščine, ustvarjalnost in pozitivno naravnost do dela in življenja.

Več informacij lahko dobite pri načelnici KIC Zlatki Rabzelj (01 471-2796).

DELO IŠČE

Iščem delo v knjižnici v Ljubljani in okolici. Po izobrazbi sem univerzitetni diplomirani zgodovinar. Moje delovne izkušnje obsegajo pet let dela v Knjižnici Bežigrad, kjer sem zaposlen kot informator. Moje delo poleg tega obsega še urejanje UDK skupine 9 (geografija, zgodovina) in delo na izposojevališčih. Poleg tega aktivno sodelujem pri posodabljanju vsebin na spletni strani knjižnice. Imam opravljen bibliotekarski strokovni izpit in tečaj COBISS2/katalogizacija-začetni. Dobro poznam spletne tehnologe (HTML, CSS, JavaScript, PHP, MySQL) in delo v okolju Windows in Linux. Aktivno obvladam angleški jezik, zelo dobro pa italijanski in nemški jezik. Žal je moja zaposlitev v Knjižnici Bežigrad vezana na projekt obdelave retrospektivnega kataloga v sistemu COBISS, ki se z letošnjim letom izteka. Glede na številne izkušnje in glede na to, da me delo v knjižnici veseli, bi želel ta poklic opravljati še naprej.

Več informacij lahko dobite na tel: 031 333 499 ali na elektronski naslov matevc@yahoo.com.

DELO IŠČE

Iščem kakršnokoli delo v knjižnici v Ljubljani ali okolici. Po izobrazbi sem diplomirana upravna organizatorica (diplomirala sem na Fakulteti za upravo v Ljubljani), imam pa izkušnje pri izposoji gradiva, urejanju knjižničnih zbirk in bibliopedagoškem delu z mladimi bralci. Aktivno obvladam angleški, pasivno pa nemški jezik.

Več informacij na številki mobilnega telefona: 031 444-530.